

foto: Dan Vatamaniuc

Scenă din *Insula Caprelor* de Ugo Betti la TN Târgu-Mureș (regia: Kincses Elemér)

CE SE ÎNTÂMPLĂ

DOUĂ TEATRE ÎNTR-UNUL

Repetiții blocate

■ Când era bunica fată

Trupa de limbă maghiară „Szigligeti” din Oradea a adus o comedie (în sfârșit, o comedie get-beget, am spune pripit!) din dramaturgia clasică maghiară, o piesă aparținând lui Csiky Gergely și concepută după regulile proprii comediilor sfârșitului de secol XIX: **A Nagymama** (Bunica). Montarea orădeană a fost regizată de Gergely László (Ungaria) inegal, fără idei majore, fiind presărată în schimb cu ingrediente muzicale (cântece și dansuri). Evoluția unor actori (Csiky Ibolya, Szöcs Erika, Kiss Török Ildikó, Péterffy Lajos, Ács Tibor) salvează totuși reprezentația.

■ Spectacol înșelător

Maratonul a fost încheiat de trupa de limbă maghiară „Harag György” a Teatrului de Nord sătmărean. Ea a arătat piesa **Csalóka Szivárvány** (Curcubeul înșelător) de Tamási Áron, scrisă în 1942 și regizată de Parászka Miklós. Tăindu-se masiv din actele doi și trei, gestul sinucigaș al eroului principal apare pripit, aproape nemotivat, nu se vede procesul psihic ce-și găsește finalitatea în suicid. Aceia care se așteptau la un spectacol cu iz secuiesc s-au înșelat amarnic: varianta de față elimină particularitățile etnice ale piesei; textul permite această operație, spectacolul însă prezintă sechele postoperatorii.

■ Întrebări

Dacă ar fi să folosesc un truism, aș zice că Târgu-Mureșul a fost timp de două-trei săptămâni capitala teatrului românesc. Dar, cum nu agreez formula, voi spune că a fost pur și simplu gazda unui șir de spectacole prezentate de diferite teatre din țară și străinătate cu ocazia zilei de naștere a teatrului târgumureșean. Am însă niște nelămuriri:

– de ce a lipsit al șaselea teatru de limbă maghiară din România, Teatrul „Tamási Áron” din Sfântu-Gheorghe, Covasna?

– cum de n-a venit Teatrul „Gárdonyi Géza” din Eger (Ungaria), știut fiind că Naționalul din Târgu-Mureș are (avea?) relații de schimb de regizori, spectacole/abonamente cu acesta?

– de ce, fiind vorba de aniversarea „Teatrului Secuiesc”, continuatoarea acestuia – secția maghiară – a prezentat o singură premieră, care avea în distribuție numai patru actori și o studentă, ceilalți membri ai ansamblului devenind, volens-nolens, „privitori ca la teatru”?

În rest, așteptăm centenarul!

La Târgu-Mureș, spre rușinea mea, n-am mai fost de multă vreme, dar am văzut, în ultimii ani, grație unor turnee sau festivaluri, câteva dintre spectacolele Teatrului Național de aici: **Cui i-e frică de Virginia Woolf?** de Edward Albee și **O noapte furtunoasă** de I. L. Caragiale, în regia lui Mircea Cornișteanu, **Delict în Insula Caprelor** de Ugo Betti și **Vizita bătrânei doamne** de Friedrich Dürrenmatt, în regia lui Kincses Elemér, **Satyricon** după Petronius și **Tom Payne** de Paul Foster, în regia lui Victor Ioan Frunză, **Piesă cu repetiții** de Martin Crimp și **Privește înapoi cu mânie** de John Osborne, în regia lui Theodor Cristian Popescu, prin urmare unele dintre cele mai bune producții recente ale acestui teatru.

Aflându-mă, într-o zi caniculară, la sfârșit de iulie, în oraș, mi-am spus: hai să vedem ce se întâmplă în Teatrul Național, deși e vară, e cald, iar lumea e în vacanță. Ei bine, nu toată lumea era în vacanță; numai secția română. La secția maghiară se repeta o piesă clasică maghiară, **Regele István**, și **Opera de trei parale**, aflată în faza finală de repetiții generale; blocate, acestea, de lipsa banilor necesari pentru terminarea decorurilor și costumelor. Kincses Elemér, unul dintre cei mai serioși regizori din generația de mijloc, îmi vorbește de un „colaps”. Îmi amintesc că Mircea Cornișteanu trecuse prin aceeași situație la **Pescărușul**, repetițiile fiind întrerupte tot din cauza epuizării bugetului.

„De ce se întâmplă astfel de accidente?” îl întreb pe directorul adjunct al teatrului, Kárp György, actor la secția maghiară. (Directorul teatrului, Serafim Duicu, și-a dat demisia, din motive de sănătate, și se așteaptă un concurs pentru ocuparea postului.) „Pentru că bugetul teatrului este insuficient”, mi-a explicat domnul Kárp. Teatrul din Târgu-Mureș, singurul Teatru Național cu două secții, are un buget analog cu cel al altor Naționale (Cluj, Timișoara, Iași, Craiova), deși aici funcționează de fapt **două** teatre, care, numai anul trecut, au jucat – ne arată un afiș de pe perete – 22 de spectacole. Bani din subvenția de stat, care sunt îndestulători, mai mult sau mai puțin, în alte Teatre Naționale, bineînțeles că aici reprezintă doar o jumătate din ceea ce e necesar. „Ați făcut

TÂRGU-MUREȘ

STRACULA ATTILA

AUTORII ROMÂNI SUNT PRIVILEGIAȚI

vreun demers în acest sens, pentru a explica situația?" „Nu numai o dată. Și la Ministerul Culturii, și la Parlament. Ni s-a promis tot sprijinul.“ Dacă promisiunea ar fi fost ținută, evident că acum n-ar mai fi fost cazul să aflui și să scriu despre ceea ce am aflat. E trist să constăți că unul dintre teatrele bune și harnice, dispunând de o clădire admirabilă și de o trupă (în realitate, două!) remarcabilă, cade atât de des în gropile bugetare. Sponsori? Puțini și nu teribil de generoși, mi se răspunde.

Un teatru de performanță

Teatrul Național din Târgu-Mureș a luat în ultimii ani o sumedenie de premii la diverse festivaluri. Este, deci, un teatru competitiv și performant. Din păcate, deși dispune de două secții și de două săli, teatrul – care a avut înainte patru regizori – are acum numai doi: Kincses Elemér și Theodor Cristian Popescu. Din fericire, deși dispune de numai doi regizori, aceștia pot lucra cu un număr respectabil de actori buni și foarte buni. Firește, ar mai fi nevoie de regizori, firește, ar mai fi nevoie de actori, dar, ca și în alte orașe, un inconvenient deloc minor se arată a fi lipsa locuințelor.

Naționalul a avut și escapade în afara granițelor: a fost în turneu cu **Există nervi** de Marin Sorescu și **Micul prinț** de Saint-Exupéry la Paris și Strasbourg, actorii jucând atât în limba română, cât și în limba franceză, a luat câteva premii importante la Festivalul teatrelor maghiare din afara Ungariei, desfășoară proiecte de colaborare și coproducție cu Teatrul „Pygmalion” din Viena și face eforturi pentru crearea la Târgu-Mureș a unui Centru teatral al Europei de Sud-Est.

Alte proiecte: la secția română, spectacolele **Scandal în culise** de Michael Frayn, în regia lui Cristian Ioan, **Nascendo** de Alina Cadariu Nelega în regia lui Theodor Cristian Popescu* și **Măsură pentru măsură** de Shakespeare, tot în regia lui Theodor Cristian Popescu (spectacol propus să participe la Gala Teatrelor Naționale), iar la secția maghiară, spectacolele despre care am vorbit: **Opera de trei parale** și **Regele István**.

Domnul Kárp György a fost concis în prezentarea problemelor teatrului. Nu-i place să vorbească mult, preferă să-mi ofere date, titluri, cifre. Deși actor, se descurcă singur, fără director general, în problemele artistice și economice ale celui mai dificil, cred, teatru din România. În general, un om care lucrează mult vorbește puțin. ■■■■■ **DUMITRU SOLOMON**

Teatrul Dramatic din Baia Mare, sub direcția lui Anton Tauf, pare să-și fi propus a demonstra că puterea nu stă întotdeauna în număr. Mai ales când e vorba despre acea putere tainică prin care teatrul cucerește. Într-adevăr, principalele repere ale stagiunii 1995–1996 aduc la rampă piese cu distribuții restrânse. Dacă investiția pentru montări este „după buget, mică”, o însemnătate deosebită capătă eforturile realizatorilor.

În primul rând, se remarcă grija aparte pentru stabilirea structurii repertoriale. Aici se ține cont de faptul că reprezentațiile secției de estradă satisfac în bună măsură nevoia de destindere și divertisment a publicului, astfel că scena dramatică face mai puțin loc comediei, acordând un spațiu privilegiat celorlalte genuri sau poeziei. Aceasta, în condițiile în care, totuși, comedia marchează calitativ capul de afiș al stagiunii. Mă refer la memorabilul spectacol **Conu Leonida față cu reacțiunea**, regizat în urmă cu câțiva ani de Anton Tauf la Teatrul Național din Cluj și refăcut acum la teatrul de pe malurile Săsarului. Apoi, Caragiale mai obligă și la o atentă selecție a textelor, deoarece discrepanțele valorice dezorientează, de regulă, gustul spectatorilor. Cu atât mai meritorie este reușita când opțiunile se opresc asupra dramaturgiei contemporane românești, cunoscută fiind relativa parcimonie a ofertei editoriale și circulația aleatorie a manuscriselor.

Horia Dan Ionescu în Cine aprinde stelele? de Claudiu Iordache la Baia Mare (regia: Rodica Băițan)

* În cele din urmă, semnatarul regiei acestui spectacol a fost Gavril Cadariu (n.r.).